

громадян, реклами Центрів з надання безкоштовної правової допомоги, а також поліпшення соціально-економічного стану в країні.

1. Дуфенюк О.М., Кунтій А.І. Принципи надання безоплатної вторинної допомоги у кримінальному процесі: порівняльний аналіз європейського та українського підходів. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 2017. № 5. С. 22-27.

2. Про безоплатну правову допомогу: Закону України від 02.06.2011 № 3460-VI Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17> (дата звернення: 15.09.2018).

3. Вільчик Т.Б. Системи безоплатної правової допомоги у країнах Європейського союзу. *Порівняльно-аналітичне право*, 2015. № 4. С. 132-135.

Киян Арсеній Юрійович,
студент магістратури
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СУБ'ЄКТИ ПРАВА НА БЕЗОПЛАТНУ ВТОРИННУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ

Захист та охорона прав і свобод громадян буде завжди залишатися головним пріоритетом демократичної, правової держави. Зокрема, це повинно виражатися не лише в закріплених статтях нормативних актів, а й в практичній їх реалізації. Саме таким механізмом реалізації в нашій країні і виступає право особи на правову допомогу. Можливість захистити себе є невід'ємним конституційним правом кожної людини.

Статтею 59 Конституції України вказано, що “ Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. ” [1] Згідно законодавства України, безоплатну правову допомогу поділяють на два види: первинну та вторинну. Перший вид допомоги стосується більше інформування, консультацій та роз'яснення правових питань особи щодо її прав та свобод, порядок їх реалізації, відновлення у випадку їх порушення та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Вторинна безоплатна допомога є видом державної гара-

нтії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя. До вторинної безоплатної допомоги відносять такі види юридичних послуг: захист від обвинувачення, здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами, складення документів процесуального характеру.

Правом безкоштовно скористуватися безоплатною первинною допомогою мають усі особи, які перебувають під юрисдикцією України. У подальшому спробуємо дати вичерпну характеристику вторинної правової допомоги, коло суб'єктів отримання якої обмежене. Даній темі приділяло увагу багато науковців, серед яких: Є.Ю. Бова, С.В. Гончаренко, О.Гець, В.Личко, С.Я. Фурса та інші.

Законом України “ Про безоплатну правову допомогу ” встановлено перелік осіб, які мають право на вторинну правову допомогу. [2]

На думку В.І. Форманюка, при створенні даного переліку законодавець визначав коло суб'єктів за такими підставами:

- неплатоспроможні особи;
- ті, що володіють певними пільгами;
- ті, що належать до тих категорій осіб, яким законом уже закріплено право на безоплатну правову допомогу. [3, с. 33]

Окрім вищезазначених осіб, право на безоплатну вторинну правову допомогу мають також громадяни держав, з якими Україна уклала відповідні міжнародні договори про правову допомогу, згода на обов'язкове дотримання яких надана Верховною Радою України. Іноземці та особи без громадянства, відповідно до міжнародних договорів, учасником яких є Україна, також мають право на таку допомогу, якщо такі договори зобов'язують держав-учасниць надавати певним категоріям осіб безоплатну правову допомогу.

Отже, в цілому можливо класифікувати суб'єкта права на безоплатну правову допомогу за такими ознаками:

- матеріальне положення;
- вік особи;
- застосування заходів адміністративно-правового та кримінально-правового впливу держави;
- спеціального статус особи (біженці, внутрішньо переміщені особи, ветерани війни, діти-сироти, тощо);

- встановленого факту домашнього насильства або насильства за ознакою статі;
- обмежена цивільна дієздатність чи повна фізична недієздатність особи;
- міжнародно-правові зобов'язання України.

Перелік категорій осіб, які мають право на правові послуги безоплатної вторинної правової допомоги, є вичерпним.[4] Звичайно, такий перелік не може охоплювати всі випадки. Центри не уповноважені розглядати повідомлення про затримання, що надходять від громадян, так само як і безпосередньо надавати безоплатну правову допомогу чи призначати адвокатів для надання такої допомоги у випадках, які не передбачені Законом. І хоча законодавцем вносяться зміни і оновлюється коло суб'єктів, до них все ще не ввійшли такі категорії осіб, як інваліди, постраждали в наслідок Чорнобильської катастрофи, багатодітні батьки, діти війни, самотні матері тощо.

Неналежність особи до жодної з категорій осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу є основною але не єдиною підставою для відмови. У випадках, коли особою були подані неправдиві відомості чи фальшиві документи, вимагає неправомірний захист, безоплатна допомога з того самого питання уже надавалася чи були використані всі національні засоби правового захисту, Центрами з надання безоплатної правової допомоги може бути відмовлено у наданні такої допомоги. [2]

Якщо надання безоплатної вторинної правової допомоги припиняється за наслідком встановлення факту подання особою завідомо неправдивих відомостей або фальшивих документів, що стали підставою для віднесення їх до категорій осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, такі особи несуть відповідальність у порядку, встановленому законом.

Таким чином, на основі аналізу нормативної бази можна зробити висновок, що законодавець гарантує надання вторинної правової допомоги тим особам, які її потребують. Так, в реаліях сьогодення, коло суб'єктів права на безоплатний захист своїх прав та інтересів доповнилося внутрішньо переміщеними особами, учасниками антитерористичної операції, особами, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі. Разом з тим, не можна не зазначити,

що ще залишаються категорії осіб, які можуть потребувати рівноправного захисту.

Не зважаючи на останнє, в цілому, сучасний стан надання безоплатної правової допомоги в Україні, на нашу думку, є досить прийнятним: громадяни за останній час все більше дізнаються та звертаються за правовою допомогою щоб реалізувати свої конституційні права.

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.

2. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про%20безоплатну%20правову%20допомогу>.

3. Форманюк В.І. Надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні / В.І. Форманюк // Наук.вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. - 2014. - №29. - С. 32-34.

4. Закон України «про безоплатну правову допомогу». Науково-практичний коментар. [текст] ./ За заг. ред. Оніщука М. В. – К. : КП-Сервіс, 2012. – 100 с.

Книш Софія В'ячеславівна

студентка

Науковий керівник –

Наливайко Лариса Романівна,

професор кафедри загальноправових дисциплін юридичного факультету

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений юрист України

ПРАВО НА БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ

В статті 59 Конституції України закріплено право кожного на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав [1]. Відповідно до Рішення Конституційного Суду № 23-рп/2009 від 30.09.2009 «Право, зазначене у статті 59, охоплює по-